

Prof. dr hab. Krzysztof Białowicz

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Sztuk Pięknych

Ocena dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej

mgr Matyldy Brunieckiej pod tytułem: *Żarty na barykadach*.

***O preferencjach estetycznych i politycznych oraz ich roli w dyskursie społecznym* sporządzona w związku z przewodem doktorskim**

w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł

sztuki, wszczętym na Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta

we Wrocławiu.

Ogólne informacje o doktorantce

Matylda Bruniecka posiada tytuł magistra sztuk pięknych. Początek jej pracy zawodowej sięga roku 2015 kiedy jako projektantka zatrudniona była w panablo.pl. W kolejnych latach zdobywała doświadczenie w takich firmach, jak Odra Studio, Cat-astrophe Games, Agencja Neon Shake oraz Hala Stulecia, gdzie pracuje obecnie. W roku 2020 rozpoczęła pracę jako wykładowczyni przedmiotu Infografika i systemy orientacyjne na Uniwersytecie Wrocławskim. Obecnie ścieżkę dydaktyczną kontynuuje na wrocławskiej Akademii Sztuk Pięknych prowadząc na studiach zaocznych przedmiot Projektowanie znaku. Ostatnim etapem jej rozwoju naukowego jest podjęcie w 2020 r. studiów w Szkole Doktorskiej Akademii Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu.

Ocena dorobku artystycznego

Matylda Bruniecka wykazuje się dużą aktywnością na polu grafiki projektowej. Jej prace można było zobaczyć na ponad 20 wystawach zbiorowych, gdzie pokazaną grupę stanowią prezentacje międzynarodowe, np. United States International Poster Biennial (2023), czy Ampersand, 4th International Logo Exhibition (2022). Jej dorobek uzupełniają dwie wrocławskie wystawy indywidualne. W ocenie dokonań twórczych doktorantki posłużyłem się reprodukcjami zawartymi w dostarczonym portfolio. Dominują w nim prace wykonane w technice wektorowej o intensywnej kolorystyce i wyrazistym rysunku. Seria plakatów z 2020 roku wykonana na zamówienie Podcastu dekonstrukcji opiera się na umieszczonych centralnie „sygnałach graficznych”, którym towarzyszy jednoelementowy krój pisma mocno eksponujący tytuły poszczególnych kompozycji. Inny zestaw plakatowy, to prace z lat 2021–22. Są nieco bardziej stonowane i bardziej akcentują typografię komentując wydarzenia kulturalne i akcje społeczne. Kolejną istotną aktywnością Matyldy Brunieckiej jest ilustracja. Projekt dla serwisu muzycznego (2022) oparty jest na dynamicznie wyrysowanych postaciach przybierających skomplikowane pozy przypominające pojedyncze litery alfabetu. Projekt muralu z 2020 roku na zamówienie Studia Kolektyf to rozbudowana struktura „zwierzęca” kojarzona z ogrodem zoologicznym. Nieco inny w charakterze jest projekt muralu dla Neon Shake Advertising. Nieco lżejsza, jaśniejsza kompozycja z bardziej zróżnicowanymi motywami przeplatanymi akcentami litericznymi. Prezentację portfolio uzupełniają znaki logo, ilustracja prasowa oraz identyfikacja wizualna. Styl projektowania Matyldy Brunieckiej opiera się na swobodnej ekspresji i charakterystycznych formach wektorowych. Poczucie humoru i witalność doktorantki doprowadza ją w projektowaniu graficznym do sytuacji, w której liczy się głównie forma, typografia pełni raczej rolę usługową nie wchodząc w głębszy dialog z ilustracją.

Ocena dorobku dydaktycznego i organizacyjnego

Matylda Bruniecka w ramach praktyki dydaktycznej prowadziła przedmiot Projektowanie znaku. Obecnie prowadzi zajęcia w szkole doktorskiej oparte na własnym pomysśle. W 2021 roku zorganizowała jako kurator we wrocławskiej galerii KINO wystawę studencką „Mam 25 lat”. W 2022 roku doktorantka brała aktywny udział przy organizacji

Ogólnopolskiego Przeglądu Sztuki Książki angażując się w koordynację mediów społecznościowych.

Ocena rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska mgr Matyldy Brunieckiej *Żarty na barykadach. O preferencjach estetycznych i politycznych oraz ich roli w dyskursie społecznym* powstała pod opieką dr hab. Magdalena Wosik. Składa się ona z dwóch części – teoretycznej oraz artystycznej.

Część doktoratu poświęcona teorii została podzielona na 3 rozdziały. Pierwszy z nich „Propaganda, Estetyka i Polityka: Teoretyczne Ramy Badania” odnosi się do rozważań nad istotą propagandy w kontekście świadomości masowej. Dla pełnej analizy tematu autorka zarysowała jego kontekst historyczny poczynając od źródeł sprzed naszej ery, a na współczesności kończąc. Sporo miejsca zajmuje opis definicji w/w terminu opierający się na rozważaniach takich postaci, jak Hanna Arendt, Garth S. Jowett, Victoria O'Donnell, Jacques Ellul. Trzon dywagacji dotyczy estetyzacji propagandy, wykorzystywania tzw. pamięci zbiorowej, symboli kulturowych, zmierza do precyzyjnego uchwycenia jej charakterystyki bazującej głównie na materiałach źródłowych wieku XX. Istotnym dla zrozumienia teoretycznej części doktoratu wydaje się być podrozdział „Oswoić terror humorem. Satyra, hiperbola i karykatura.”, gdzie autorka analizuje rolę poczucia humoru w kluczowych obszarach propagandy totalitarnej kontrastując ją z brytyjskim poczuciem humoru z okresu II Wojny Światowej.

Drugi rozdział części teoretycznej „Preferencje estetyczne: humor, polityka i sztuka.” skupił się na historycznej analizie dotyczącej poczucia humoru. Zestaw teorii humoru – teoria wyższości, teoria niezgodności i teoria ulgi, to próby zrozumienia charakterystyki zjawiska w kontekście grafiki wykorzystywanej w polityce. Tło historyczne reprezentowane przez takich filozofów, jak Platon, Arystoteles, a w późniejszym okresie, Artur Schopenhauer, Henri Bergson, czy Immanuel Kant stanowi kanwę porównań i ewolucji teorii satyrycznych. Matylda Bruniecka analizuje aspekty etyczne, socjologiczne, ale też fizjologiczne, poddając poczucie humoru bardzo precyzyjnym analizom, powołując się na naukowe autorytety pokroju Herberta Spencera, czy Zygmunta. Freuda. W kontekście środowiska politycznego rozróżnia

dwa kluczowe obszary: liberalny i konserwatywny. W każdym z nich zdaniem doktorantki humor polityczny przybiera nieco inną formę, kieruje się inaczej rozumianą etyką. Choć obecnie, szczególnie obserwując wymianę zdań między prawicą a lewicą, rozróżnienie to jest niezwykle trudne, doktorantka stara się stworzyć własną, niezależną ścieżkę interpretacji powołując się na różnice ideologiczne i epistemologiczne.

Rozdział trzeci „Propaganda wizualna w Polsce: kontekst historyczny, analiza współczesnych przypadków” to próba manewrowania pomiędzy dwoma, historycznym i współczesnym, biegunami działań propagandowych uzbrojonych w oręż graficzny. Odważne i moim zdaniem inspirujące są próby poszukiwania zależności i szeroko rozumianych „inspiracji” między „projektowaniem” agitacji w całej złożoności wieku XX, a obecnymi narzędziami, jak pisze doktorantka, „grafiki politycznej”. Począwszy od w pierwszych lat istnienia II Rzeczypospolitej, poprzez II Wojnę światową, okres PRL’u wiele narzędzi i celów agitacji ulegało modyfikacjom. Każdy z okresów miał swoją specyfikę, a jego kształt wizualny zależał nie tylko od stawianych przed nim zadań, ale też od możliwości ekonomicznych. Na przykład tzw. „Polska szkoła plakatu” ze swoją nieprzewidywalnością i negowaniem ówczesnych założeń estetycznych wyrosła przecież po części na gruncie upośledzenia technologicznego i zimnowojennej izolacji. Matylda Bruniecka przechodząc przez okres zmian ustrojowych z końca lat 80. konfrontuje go ze współczesnością osadzoną w internecie. Media społecznościowe, kampanie społeczne, akcje wyborcze zyskały nowe, acz niebezpieczne narzędzie, które niekiedy wymyka się spod kontroli. Ciekawa jest też konstatacja określająca powtarzalność motywów i uniwersalizm pewnych narzędzi agitacyjnych tworzących pomost między początkiem obecnego i pierwszą połową minionego wieku. Stosunkowo dużo miejsca doktorantka poświęca współczesnej mapie polityczno-agitacyjnej dając upust swojemu temperamentowi publicystki. Dostrzega wiele zagrożeń, które można nazwać brudem informacyjnym generującym polaryzację społeczeństwa. Ciekawy w tym kontekście wydaje się być, znajdujący się w podsumowaniu, cytat szkockiego filozofa Davida Hume’a, który sugeruje zachowanie dystansu wobec ogólnie przyjętych standardów piękna dając tym samym możliwość pozbycia się własnych uprzedzeń.

Druga część rozprawy doktorskiej jest prezentacją plakatów powstałych w latach 2019–23. Matylda Bruniecka w przejrzysty sposób tworzy pomost pomiędzy rozbudowaną strukturą części teoretycznej, a prezentacją 17 kompozycji z części drugiej. Każda z prac zogniskowana głównie wokół zagadnień społecznych opatrzona jest czytelnym komentarzem, który ujawnia

kontekst powstania pracy oraz zabiegi formalne. Doktorantka uważa siebie za „niezależną propagandystkę”, która obrazuje własną postawę życiową. Jest uczciwa, utożsamia się z niektórymi ruchami społecznymi, reaguje na degradację środowiska, agituje. Wektorowy rysunek nie puszcza oka do widza, nie sili się na estetyczny kamuflaż. Za każdym razem mamy do czynienia z oszczędną gamą kolorystyczną i przekazem uproszczonym. Począwszy od najbardziej lapidarnych pod względem formy: *Biebrza*, *Normalna rodzina*, *Umiar* z 2020 r., poprzez oldshool’ową estetykę *Cyrku* (2020), *Trzech kotó*, *Dnia kobiet* z 2021 r. widzimy dużą pokorę wobec środków wyrazu. Za każdym razem mamy do czynienia z prostą, wręcz surową, jednoelementową typografią, której głównym celem jest to, żeby po prostu „być” – nie wchodzi ona w przesadną interakcję z ilustracją, uzupełnia ją dopowiadając kompozycję. Surowy styl Matyldy Brunieckiej koresponduje z jej refleksem publicystki. Plakaty przede wszystkim przekazują treść, zjednują, jak czytamy we wprowadzeniu, „sojuszników w walce o wspólne wartości”. Artystka bezceremonialnie manifestuje zarówno swoją postawę życiową, jak i jawnie utożsamia się z ruchami społecznymi. Jednym z jej narzędzi jest przywoływanie prac innych artystów. W dwóch plakatach pojawiła się ciekawa koncepcja dialogująca z pracami uznanego polskiego projektanta Wiesława Górki. *Cyrk* aktualizuje postawę w stosunku do przemocy wobec zwierząt, a *Darz Bór* wnosi nową interpretację plakatu *Hunting in Poland* z 2013 r.

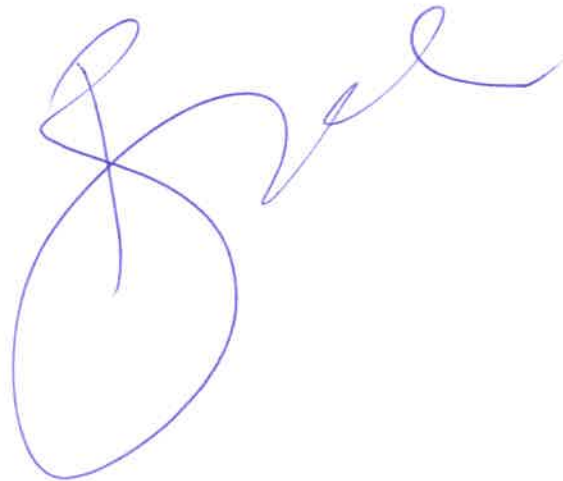
Matylda Bruniecka jest artystką myślącą, szukającą swojego języka w grotesce. Jej bezpretensjonalny rysunek osadzony często między konwencją komiksu, a ilustracją skierowaną do dzieci, w sposób lekki i bezceremonialny komentuje tematy trudne, ważne, a czasami tragiczne. Jako artystka współczesna żywi się nieustannie zmiennym pejzażem społecznym i politycznym odnajdując w nim wiele ułomności, okazując jako twórczyni swoje zniecierpliwienie.

Konkluzja

Po szczegółowym przeanalizowaniu dorobku artystycznego, organizacyjnego, dydaktycznego oraz po zapoznaniu się z rozprawą doktorską mgr Matyldy Brunieckiej pt. *Żarty na barykadach. O preferencjach estetycznych i politycznych oraz ich roli w dyskursie społecznym* stwierdzam, że spełnia ona wymagania ustawowe i prezentuje wysoki poziom

artystyczny. Wszystkie jej składowe, czyli obiekt artystyczny, część teoretyczna i dokumentacyjna stanowią spójną i przekonującą całość w oryginalny sposób definiującą postawę artystyczną i ideową doktorantki. Mgr Matylda Bruniecka wykazuje się szeroką wiedzą z zakresu historii, która została zaprezentowana w I części rozprawy doktorskiej pełniąc istotną rolę w rozumieniu intencji artystki i ocenie prac wizualnych.

Z pełnym przekonaniem zatem stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Matyldy Brunieckiej stanowi znaczny wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny i wnioskuję do Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu o nadanie jej stopnia doktora w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'B' followed by a cursive name.